

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖS KONTROLĖS IR VEIKLOS AUDITO SKYRIUS

TVIRTINU
Kontrolės ir veiklos audito
skyriaus viršininkas
Kęstutis Širvaitis

SUVESTINĖ ATASKAITA

DĖL VEIKLOS, KURIANT IR DIEGIANT INFORMACINES SISTEMAS, VERTINIMO TAUPUMO, REZULTATYVUMO IR EFEKTYVUMO POŽIŪRIAIS REZULTATŲ

2001 m. spalio 17 d. Nr. 210
Vilnius

Teisinis pagrindas: Valstybės kontrolės 2001 metų tikrinimų programa.

Tikrinimai atlikti nuo 2001 01 05 iki 2001 09 17. Duomenys atspindi situaciją, susiklosčiusią 2001 m. rugpjūčio mėn.

Tikrinimo laikotarpis: 1997-2001 metai.

Subjektai:

Ūkio ministerija.
Finansų ministerija.
Vidaus reikalų ministerija.
Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
Aplinkos ministerija.
Krašto apsaugos ministerija.
Kultūros ministerija.
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.
Susisiekimo ministerija.
Sveikatos apsaugos ministerija.
Švietimo ir mokslo ministerija.
Mokslo ir studijų departamentas prie Švietimo ir mokslo ministerijos.
Teisingumo ministerija.
Užsienio reikalų ministerija.
Žemės ūkio ministerija.

Tikslai:

Apžvelgti informatikos sritį reglamentuojančią teisinę bazę bei susijusių institucijų veiklą;
Įvertinti veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, planavimą;
Įvertinti veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, koordinavimą;

Įvertinti veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, kontrolę;
Įvertinti veiklą, kuriant ir diegiant informacines sistemas, taupumo požiūriu;
Įvertinti veiklą, kuriant ir diegiant informacines sistemas, rezultatyvumo požiūriu;
Įvertinti veiklą, kuriant ir diegiant informacines sistemas, efektyvumo požiūriu;
Pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei vertinimo išvadas ir rekomendacijas veiklai tobulinti.

Tikrinimą atliko: Kontrolės ir veiklos audito skyriaus kontrolierius R. Bruzgulis.

Metodika: teisės aktų, dokumentų analizė, anketos, pokalbiai, klausimynai (su tikslu gauti atsakymus raštu). Projektai tikrinti atrankos būdu.

Tiesioginis tikrinimas atliktas Ūkio ministerijoje, Finansų ministerijoje, Vidaus reikalų ministerijoje, Statistikos departamente prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Iš kitų, anksčiau minėtų valstybės institucijų informacija gauta pagal pateiktus klausimynus.

Tikrinimo metu analizuotas informacinių sistemų kūrimo teisinis reglamentavimas, veiklos planavimas, koordinavimas bei veiklos kontrolė. Šie kriterijai panaudoti veiklos, kuriant ir diegiant kompiuterizuotas informacines sistemas (toliau – informacines sistemas), vertinimui taupumo, rezultatyvumo ir efektyvumo požiūriais.

SANTRAUKA

(AUDITO IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS)

Informacinių sistemų kūrimo bei vystymo planavimas

IŠVADOS:

Iki 2001 metų antrosios pusės nebuvo patvirtintos vieningos valstybės informacinių sistemų kūrimo strategijos.

Vykdomosios valdžios institucijų vadovai nepakankamai dėmesio skiria informacinių sistemų kūrimo ir vystymo planavimui.

Nepakankamas dėmesys planavimui neigiamai įtakoja veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, taupumą, rezultatyvumą ir efektyvumą.

REKOMENDACIJOS:

Įpareigoti ministerijų, Vyriausybės įstaigų vadovus patvirtinti strateginius informacinių sistemų kūrimo ir vystymo planus, suderintus su Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginiu planu.

Užtikrinti efektyvias kontrolės priemones, kad Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginio plano tikslai būtų įvykdyti.

Informacinių sistemų kūrimo bei vystymo koordinavimas

IŠVADOS:

Igalios vykdomosios valdžios institucijos nepakankamai vykdė joms pavestas informatikos srities koordinavimo ir projektų valdymo funkcijas.

Vidaus reikalų ministerijos Informacinės politikos departamento nuostatuose, patvirtintuose 2001 06 28 ir Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatuose numatyti vienodi uždaviniai - dalyvauti formuojant valstybės informacinę politiką. Tokiu būdu neaiški valstybės informacinių sistemų valdymo struktūra, neaiškus atsakomybės paskirstymas.

Panaikinus Ryšių ir informatikos ministeriją, nebuvo užtikrintas efektyvus tolimesnis programos "Lietuva 2000" valdymas.

Projektas "Bendrojo pagalbos centro įsteigimas ir vienodo skubaus iškvietimo telefono numerio "112" įvedimas" vykdomas be stabilios projekto valdymo struktūros, aiškaus funkcijų ir atsakomybės paskirstymo. Tokiu būdu neužtikrintas efektyvus projekto eigos koordinavimas. Už tai atsakinga Vidaus reikalų ministerija.

VBAMS efektyvumą mažina tai, kad dėl teisės aktų nebuvimo neįgyvendintas Elektroninio parašo įstatymas. Kompiuterinės VBAM sistemos aptarnavimo išlaidos būtų mažesnės, jei elektroninė dokumentų versija būtų tvirtinama elektroniniu parašu ir jos neturėtų lydėti popierinės dokumentų kopijos. Be to, efektyvumą mažina tai, kad nepanaudojamos visos VBAM sistemos galimybės.

Esant nepakankamam koordinavimui atskirų institucijų veiksmai įgauna žinybinės, o ne integruotos veiklos požymius.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimais inicijuodama informatikos projektų kūrimą ir vykdymą nenustato asmeninės pareigūnų atsakomybės, nepakankamai dėmesio skiria kitiems kontrolės elementams. Tai neigiamai įtakoja lėšų naudojimo taupumą, rezultatyvumą ir efektyvumą.

REKOMENDACIJOS:

Užtikrinti, kad įgalios institucijos efektyviai vykdytų joms pavestas veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, koordinavimo funkcijas.

Nustatyti aiškia valstybės informacinių technologijų sektoriaus valdymo struktūrą, suteikti pakankamus įgaliojimus aukščiausiajai šio sektoriaus institucijai, kad informacinių sistemų kūrimas būtų efektyviai valdomas, koordinuojamas ir kontroliuojamas.

Peržiūrėti valstybės informacinių technologijų sektoriuje veikiančių institucijų ir jų struktūrinių padalinių nuostatuose numatytus uždavinius ir funkcijas bei priimti sprendimus, užtikrinančius, kad nebūtų uždavinių bei funkcijų dubliavimo bei neefektyvaus valstybės lėšų panaudojimo.

Nustatyti reikalavimus projektų kūrimui ir vykdymui planavimo, valdymo ir koordinavimo bei kontrolės srityse.

Įpareigoti informatikos projektus vykdančių institucijų vadovus daugiau dėmesio skirti projektų valdymui, atskirų padalinių veiklos integracijai.

Nustatyti tvarką, pagal kurią atsakomybė už projektams skirtų lėšų panaudojimą, projektų valdymą bei rezultatus būtų asmeniškai deleguojama paskirtiems pareigūnams.

Informacinių sistemų kūrimo ir vystymo veiklos kontrolė

IŠVADOS:

Daugumos tyrime dalyvavusių organizacijų vadovai neužtikrino, kad būtų laikomasi teisės aktų reikalavimų, nederino kuriamų informacinių sistemų techninių ir teisinių dokumentų su Vyriausybės įgaliota institucija.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos nepakankamai kontroliavo valstybinių organizacijų informacinių sistemų kūrimo procesus, techninės bei teisinės dokumentacijos tvarkymą.

Computer Associates 2000 m. atlikto audito išvadose nurodyta, kad informacijos apsauga yra silpna, ypatingai silpna informacijos apsaugos kontrolė. Lietuvos Respublikos Vyriausybė nepriėmė konkrečių sprendimų, kaip sugriežtinti informacijos apsaugos priemonių taikymo kontrolę.

Vidaus kontrolė informacinių sistemų kūrimo procesuose bei saugumo srityje nepakankama.

REKOMENDACIJOS:

Užtikrinti, kad ministerijų, Vyriausybės įstaigų bei kitų valstybinių organizacijų vadovai laikytųsi teisės aktų, reglamentuojančių informacinių sistemų kūrimą ir vystymą, reikalavimų.

Užtikrinti, kad atskirose institucijose kuriamų informacinių sistemų techniniai dokumentai būtų derinami su Vyriausybės įgaliota institucija, o sukurtos informacinės sistemos – užregistruotos teisės aktų nustatyta tvarka.

Daugiau dėmesio skirti informacijos apsaugos priemonių taikymui bei sugriežtinti šių priemonių taikymo kontrolę.

Numatyti ir įgyvendinti priemones informacinių sistemų kūrimo ir vystymo vidaus kontrolės stiprinimui.

Veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, vertinimas taupumo požiūriu

IŠVADOS:

Ryšių ir informatikos ministerija nesugebėjo efektyviai koordinuoti valstybinių organizacijų informacinių sistemų kūrimo bei, centralizuotai perkant reikiamą įrangą, sumažinti valstybės išlaidas kuriamoms informacinėms sistemoms.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 12 15 nutarime Nr. 946 “Dėl nacionalinės informacinės infrastruktūros kūrimo darbų koordinavimo ir finansavimo tvarkos” nebuvo numatytos pakankamos priemonės bei numatyta asmeninė pareigūnų atsakomybė už minėtame nutarime nurodytų pavedimų įvykdymą.

Paslaugų pirkimas iš vienintelio šaltinio neužtikrina taupaus lėšų panaudojimo, nes darbų apimtys ir apmokėjimas nustatomas susitarimo pagrindu. Pažymėtina, kad teisės aktai nereglementuoja informacinių paslaugų įkainių.

Valstybės institucijoms centralizuotai (apjungus kelių įstaigų poreikius) perkant kompiuterius,

programinę įrangą bei paslaugas galima sutaupyti, nes, perkant daugiau, gaunama nuolaida.

REKOMENDACIJOS:

Nustatyti reikalavimus bei procedūras kompiuterinės, programinės įrangos bei susijusių paslaugų pirkimui. Įvertinti tam tikro lygio pirkimų centralizavimo galimybę bei įvairias finansavimo galimybes (lizingas, nuoma, kt.).

Numatyti papildomas priemones (reikalavimus), kad būtų užtikrintas taupus lėšų panaudojimas pirkimų iš vienintelio šaltinio atvejais.

Vyriausybės įgaliotai institucijai suteikti pakankamus įgaliojimus, užtikrinančius tikslios ir savalaikės informacijos apie valstybės įstaigose naudojamas lėšas informacinių sistemų kūrimui, vystymui, aptarnavimui, gavimą.

Veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, vertinimas rezultatyvumo požiūriu

IŠVADOS:

Nepakankamas valstybės institucijų bendradarbiavimas kuriant informacines sistemas neužtikrina integruotai veikiančios valstybės informacinės sistemos kūrimo.

Informatikos projektų kūrimo ir vykdymo procese nebuvo sukurta efektyvi kontrolės sistema. Tai tiesiogiai neigiamai įtakoja projektų rezultatyvumą.

Vykdomame projekte “Bendrojo pagalbos centro įsteigimas ir vienodo skubaus iškvietimo telefono numerio “112” įvedimas” galima pastebėti kartojamas neįvykdytų ar sustabdytų projektų klaidas, kurios gali neigiamai įtakoti rezultatyvumą – veiklos decentralizavimas, nepakankamas dėmesys valdymui, vidinės analizės stoka, silpna vidaus kontrolės sistema ir asmeninės pareigūnų atsakomybės nebuvimas.

Valstybės institucijų kompiuterinis tinklas nepilnai tenkina valstybės institucijų poreikius.

Tyrime dalyvavusių institucijų vadovai nepakankamai dėmesio skiria vidinei veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, rezultatyvumo analizei. Tai neužtikrina efektyvios vidaus kontrolės sistemos funkcionavimo.

REKOMENDACIJOS:

Įpareigoti ministerijas, Vyriausybės įstaigas bei kitas valstybines organizacijas aktyviau bendradarbiauti siekiant sukurti integruotai veikiančią valstybės informacinę sistemą.

Numatyti ir įgyvendinti priemones (įskaitant asmeninės atsakomybės delegavimą pareigūnams), griežtinančias lėšų panaudojimo rezultatyvumo kontrolę.

Daugiau dėmesio skirti vidinei veiklos (projektų eigos) rezultatyvumo analizei.

Veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, vertinimas efektyvumo požiūriu

IŠVADOS:

Computer Associates atlikto audito išvadose nurodyta, kad nestandartizuotas kompiuterinės įrangos naudojimas, duomenų apsikeitimo procedūros tarp įstaigų. Iki 2001 m. rugpjūčio mėn. situacija iš esmės nepakito, t.y. nepatvirtinti naudojamos kompiuterinės ir programinės įrangos naudojimo bei duomenų apsikeitimo standartai. Tai neigiamai įtakoja informacijos patikimumą bei informacinių sistemų bendrąjį efektyvumą.

Informacinių sistemų efektyvumą mažina žemas integracijos lygis, nepakankamas teisinis reglamentavimas bei neišvystyta infrastruktūra.

Valstybės informacinių sistemų efektyvumą neigiamai įtakoja nepakankamas dėmesys informacinių sistemų kūrimo ir vystymo planavimui, projektų valdymui, koordinavimui, centralizuotam įrangos įsigijimui.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė po 2000 m. atlikto Computer Associates audito išvadų bei rekomendacijų skiria nepakankamai dėmesio konkrečių sprendimų, kurie iš esmės pagerintų informacinių sistemų kūrimo ir vystymo planavimą, valdymą, koordinavimą, kontrolę, priėmimui.

REKOMENDACIJOS:

Reglamentuoti informacijos mainus tarp valstybės institucijų bei nustatyti atsiskaitymo už teikiamą informaciją tvarką.

Daugiau dėmesio skirti vykdomų informatikos projektų vidaus kontrolės stiprinimui, pareigūnų asmeninės atsakomybės nustatymui.

Numatyti ir įgyvendinti priemones, užtikrinančias, kad vykdomi ir kuriami informatikos projektai būtų suderinti su Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginio plano nuostatomis.

BENDROJI DALIS

1. VALSTYBĖS INFORMATIKOS SEKTORIAUS APŽVALGA

1.1 Teisinė aplinka

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1991 03 29 nutarimu Nr. 113 “Dėl informatikos tarybos steigimo” nutarė įsteigti Lietuvos informatikos tarnybą ir pavesti jai vykdyti valstybinės informacijos politikos eksperto funkcijas.
2. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba - Atkuriamasis Seimas 1991 10 03 įstatymu Nr. I-1858 “Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo pakeitimo” nutarė įsteigti Lietuvos Respublikos ryšių ir informatikos ministeriją.
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1992 03 25 nutarimu Nr. 191 “Dėl nacionalinės informacinės infrastruktūros sukūrimo” nutarė pradėti nacionalinės informacinės infrastruktūros sukūrimo ilgalaikį projektą “Lietuva 2000” bei pavesti Ryšių ir informatikos ministerijai vykdyti projekto užsakovo funkcijas. Projekto valdytoju Lietuvos Respublikoje paskirtas Ryšių ir informatikos ministro pavaduotojas.
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, siekdama, kad geriau būtų koordinuojami darbai susiję su projektu “Lietuva 2000”, 1992 12 15 nutarimu Nr. 946 “Dėl nacionalinės informacinės infrastruktūros kūrimo darbų koordinavimo ir finansavimo tvarkos” pavedė Ryšių ir informatikos ministerijai planuoti ir koordinuoti nacionalinės informacinės infrastruktūros kūrimo darbus, parengti nacionalinės informacinės infrastruktūros modelį ir jos kūrimo planą, užtikrinti, kad

būtų sudarytas modernus duomenų perdavimo tinklas, koordinuoti informacinių sistemų ir duomenų bankų, sukurtų įvairiose valstybinėse institucijose, integravimą į vienalytę nacionalinę infrastruktūrą.

5. Lietuvos Respublikos ryšių ir informatikos ministerijos 1993 03 08 rašte Nr. 04-01/575 “Dėl programos Lietuva 2000”, skirtame Lietuvos Respublikos ministerijoms, departamentams, savivaldybėms, nurodyta, kad nuo 1993 03 15 įsigalioja dokumentas “Kompiuterizuotos informacinės sistemos. Reikalavimai keliami techninėms užduotims”. Be to, nurodyta, kad tik pagal bendrus reikalavimus sudarytos ir įregistruotos techninės užduotys galės būti finansuojamos iš Lietuvos Respublikos biudžeto, kitų šaltinių, gauti kreditus iš tarptautinių bankų ir kitų investicinių fondų.
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1993 12 02 nutarimu Nr. 898 “Dėl Valstybinės ryšių ir informatikos plėtojimo programos” pritarė Ryšių ir informatikos ministerijos pateiktai Valstybinei ryšių ir informatikos plėtojimo programai.
7. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1995 05 05 nutarimu Nr. 644 “Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės administracinės informacinės sistemos sukūrimo” įpareigojo Ryšių ir informatikos ministeriją drauge su Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija ir Statistikos departamentu prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės parengti Lietuvos Respublikos Vyriausybės administracinės informacinės sistemos (VADIS) projekto techninio-ekonominio pagrindimo medžiagą, techninę užduotį ir realizavimo darbų planą.
8. Lietuvos Respublikos Seimas 1996 06 11 priėmė Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymą (Nr. I-1374). Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo pakeitimo įstatymas priimtas 2000 07 17 (Nr. VIII-1852).
9. Lietuvos Respublikos valstybės registrų įstatymas priimtas 1996 08 13 (Nr. I-1490). Šiame įstatyme nurodyta, kad Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija – institucija, kontroliuojanti valstybės registrų ir kitų valstybės informacinių sistemų duomenų apsaugą bei duomenų teikimo ir naudojimo teisėtumą. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos veiklą reglamentuoja jos nuostatai, kuriuos tvirtina Vyriausybė.
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1996 11 29 priėmė nutarimą Nr. 1418 “Dėl valstybės registrų steigimo, projektavimo, reorganizavimo ir naudojimo”.
11. Projekto VADIS ekspertų grupės vadovas 1997 05 26 pasiūlė Vyriausybės kanceliarijai nutraukti Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos 1996 12 10 sutartį su UAB “Sekasoft” dėl VADIS detalaus projektavimo ir įgyvendinimo bei pateikė argumentus, rodančius VADIS įgyvendinimo problematiškumą.
12. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1997 07 24 nutarimu Nr. 814 “Dėl bendro pagalbos centro įsteigimo ir vienodo skubaus iškvietimo telefono numerio įvedimo” pritarė tam, kad būtų įsteigtas pagalbos centras iš priešgaisrinės gelbėjimo, policijos, greitosios medicinos pagalbos ir kitų pagalbos tarnybų operatyvaus valdymo padalinių. Vidaus reikalų ministerijai pavesta koordinuoti pagalbos centro įsteigimą ir jo veiklos organizavimą.
13. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1997 09 04 nutarimu Nr. 952 “Dėl duomenų apsaugos valstybės ir vietos savivaldos informacinėse sistemose” patvirtino “Bendruosius duomenų apsaugos reikalavimus, kuriuose nurodyta, kad duomenų valdytojas rūpinasi duomenų apsaugos sistemos tobulinimu, kasmet peržiūri instrukcijas bei kitus dokumentus, susijusius su duomenų apsauga, atnaujiną juos ir jeigu yra pakeitimų, kasmet iki sausio 31 d. teikia Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai nustatytos formos ataskaitas apie naudojamas duomenų apsaugos priemones.
14. Lietuvos Respublikos ryšių ir informatikos ministro 1997 11 11 įsakymu Nr. 148 “Dėl informacijos mainų tarp valstybės registrų ir valstybės registrų duomenų teikimo bei naudojimo tvarkos tvirtinimo” patvirtinta Informacijos mainų tarp valstybės registrų ir valstybės registrų duomenų teikimo bei naudojimo tvarka, kurioje nurodyta, kad vieningi informacijos mainų tarp

- Registrų tvarkos principai nustatomi Registrų sąveikai suderinti, vienodai duomenų teikimo ir panaudojimo tvarkai įvesti, informavimo paslaugų išlaidoms sumažinti.
15. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1997 11 27 nutarimu Nr. 1304 “Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės administracinės informacinės sistemos (VADIS) projekto vykdymo” paskyrė Ryšių ir informatikos ministeriją Lietuvos Respublikos Vyriausybės administracinės informacinės sistemos (VADIS) valdytoja ir projekto užsakove. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai nurodyta perduoti Ryšių ir informatikos ministerijai visus su VADIS projektu susijusius dokumentus.
 16. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1997 12 23 nutarimu Nr. 1470 “Dėl informacinės visuomenės kūrimo Lietuvoje programos” pavedė Ryšių ir informatikos ministerijai iki 1998 04 30 parengti Informacinės visuomenės kūrimo Lietuvoje programą, suderintą su atitinkamomis Europos Sąjungos nuostatomis.
 17. Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymu (1998 04 28 Nr. VIII-718) panaikinta Ryšių ir informatikos ministerija. Funkcijos informatikos srityje perduotos Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijai.
 18. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1998 05 25 nutarimu Nr. 635 “Dėl nuolatinės informacinės visuomenės komisijos sudarymo” nutarė sudaryti nuolatinę informacinės visuomenės komisiją ir nustatyti jos funkcijas – nagrinėti informacinės visuomenės kūrimo problemas bei teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlymus, kaip jas spręsti.
 19. Lietuvos Respublikos valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999 01 25 įsakymu Nr. 7 “Dėl valstybės ir vietos savivaldos informacinių sistemų įteisinimo tvarkos” patvirtinta Valstybės ir vietos savivaldos informacinių sistemų įteisinimo tvarka, kurioje nurodyta, kad informacinės sistema įteisinama, kai jos valdytojo patvirtintas informacinės sistemos priėmimo aktas užregistruojamas Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijoje.
 20. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 06 05 nutarimu Nr. 649 “Dėl Lietuvos Respublikos derybinių pozicijų derybose dėl narystės Europos Sąjungoje” patvirtinta Lietuvos Respublikos derybinė pozicija “Telekomunikacijos ir informacijos technologijos” (19 derybinis skyrius).
 21. Lietuvos Respublikos elektroninio parašo įstatymas priimtas 2000 07 11 (Nr. VIII-1822).
 22. Lietuvos Respublikos valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos panaikinimo ir Vidaus reikalų ministerijos reorganizavimo įstatymu (2000 10 17 Nr. VIII-2049) panaikinta Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerija. Funkcijos informatikos srityje perduotos Vidaus reikalų ministerijai.
 23. Lietuvos Respublikos Seimas 2000 12 23 nutarimu Nr. IX-138 “Dėl Seimo informacinės visuomenės plėtros komisijos nuostatų patvirtinimo” patvirtino Seimo Informacinės visuomenės plėtros komisijos nuostatus.
 24. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2001 02 13 nutarimu Nr. 167 “Dėl Priemonių integruotai muitinės informacinei sistemai įdiegti plano patvirtinimo” patvirtino Priemonių integruotai muitinės informacinei sistemai įdiegti planą.
 25. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2001 02 26 nutarimu Nr. 214 “Dėl informacinės visuomenės plėtros departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos įsteigimo” įsteigė Informacinės visuomenės plėtros departamentą prie Vidaus reikalų ministerijos, kuris jokios veiklos nevykdė ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 05 22 nutarimu Nr. 599 panaikintas.
 26. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2001 02 27 nutarimu Nr. 225 “Dėl Informacinės visuomenės plėtros komisijos sudarymo, jos nuostatų patvirtinimo ir darbo organizavimo” sudarė Informacinės visuomenės plėtros komisiją, kurios pirmininkas – Ministras Pirmininkas.
 27. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2001 02 28 nutarimu Nr. 229 “Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo” patvirtino Lietuvos nacionalinę informacinės visuomenės plėtros koncepciją.
 28. Lietuvos Respublikos Prezidento 2001 03 07 dekretu Nr. 1232 “Dėl Lietuvos žinių visuomenės tarybos prie Lietuvos Respublikos Prezidento sudarymo” sudaryta Lietuvos žinių visuomenės

taryba prie Lietuvos Respublikos Prezidento.

29. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2001 05 22 nutarimu Nr. 599 “Dėl Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės įsteigimo” nuo 2001 m. liepos 1 d. įsteigė Informacinės visuomenės plėtros komitetą prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
30. Vidaus reikalų ministro 2001 06 28 įsakymu Nr. 355 “Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Informacinės politikos departamento nuostatų patvirtinimo” patvirtinti Vidaus reikalų ministerijos Informacinės politikos departamento nuostatai, kuriuose numatyta, kad svarbiausias departamento uždavinys yra dalyvauti formuojant bendrą valstybės informacinės politikos strategiją ir informacinę struktūrą, tenkinančias valstybės institucijų, ūkio subjektų bei gyventojų informatikos poreikius, prisidėti prie jų įgyvendinimo.
31. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 07 05 nutarimu Nr. 844 “Dėl Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatų patvirtinimo” patvirtinti Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatai, kuriuose tarp svarbiausių uždavinių numatyta dalyvauti formuojant valstybės informacijos technologijų ir telekomunikacijų kūrimo Lietuvos Respublikoje politiką ir koordinuoti jos įgyvendinimą.

1.2 Institucijos, susijusios su informatikos plėtra

1.2.1 Koordinuojančios, kontroliuojančios institucijos.

1.2.1.1 Ryšių ir informatikos ministerija įsteigta Lietuvos Respublikos Seimo 1991 10 03 įstatymu Nr. I-1858, panaikinta – 1998 04 28 įstatymu Nr. VIII-718. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 05 22 nutarimu Nr. 620 Valstybės informatikos srities funkcijos perduotos Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijai.

2. Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijoje už valstybės informatikos sritį atsakingas ministerijos struktūrinis padalinys – Informacijos ir informatikos departamentas. Ši ministerija nuo 2001 01 01 panaikinta Lietuvos Respublikos Seimo 2000 10 17 įstatymu Nr. VIII-2049. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 11 08 nutarimu Nr. 1388 (su vėlesniais pakeitimais) funkcijos informatikos srityje perduotos Vidaus reikalų ministerijai.
3. Vidaus reikalų ministerijoje nuo 2001 01 01 iki 2001 06 28 nebuvo teisiškai atsakingo už valstybės informatikos reikalus ir realiai funkcijas vykdančio padalinio.
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 05 22 nutarimu Nr. 599 nuo 2001 m. liepos 1 d. įsteigtas Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.
5. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija - institucija, kontroliuojanti valstybės registrų ir kitų valstybės informacinių sistemų duomenų apsaugą bei duomenų teikimo ir naudojimo teisėtumą. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos veiklą reglamentuoja jos nuostatai, kuriuos tvirtina Vyriausybė (Lietuvos Respublikos valstybės registrų įstatymas, 1996 08 13 Nr. I-1490).

1.2.2 Kitos institucijos, įstaigos, valstybės įmonės.

1.2.2.1 Valstybės įmonė INFOSTRUKTŪRA įkurta 1992 metais. Įmonės steigėjas - Lietuvos Respublikos ryšių ir informatikos ministerija. 1998 metų pabaigoje, panaikinus Ryšių ir informatikos ministeriją, įmonės steigėjo ir funkcijos perduotos Lietuvos Respublikos valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijai. Nuo 2001 metų sausio 1 dienos, panaikinus Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministeriją, įmonės steigėjo funkcijos perduotos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai. Įmonė įkurta kaip Lietuvos informacinės infrastruktūros kūrimo ir vystymo darbų pagal strateginę programą „Lietuva 2000“ bazinė koordinavimo organizacija. 1993 metais INFOSTRUKTŪRA kartu su Prancūzijos kompanija

BULL SA įkūrė bendrą įmonę NERISENA, Lietuvos informacinės infrastruktūros kūrimo koncepcijos formavimui, užsienio patirties bei naujų informacinių technologijų diegimui.

2. Matematikos ir informatikos institutas – Lietuvos Respublikos valstybinė mokslo institucija (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 06 21 nutarimas Nr. 245, su vėlesniais pakeitimais). Viena iš veiklos sričių – kompiuterių ir kompiuterizuotų sistemų matematinės įrangos bei duomenų bazių kūrimas. Vienas iš instituto mokslinių techninių padalinių – Kompiuterinių tinklų laboratorija, įkurta 1993 metais vietoj Matematikos ir informatikos instituto Skaičiavimo centro. Pagrindinė veiklos sritis yra kompiuterių tinklai ir jų plėtotė. Kompiuterinių tinklų laboratorija glaudžiai bendradarbiauja su Kauno technologijos universitetu, Vilniaus universitetu ir Vilniaus Gedimino technikos universitetu specialistais, kuriant Lietuvos mokslo ir studijų kompiuterių tinklą LITNET.
3. Valstybinis informacinės technologijos institutas. Tęsia Skaičiavimo technikos ir informatikos mokslinio tyrimo instituto, įsteigto 1988 metais Skaičiavimo mašinų specialaus konstravimo biuro bazėje, kurio veikla prasidėjo 1959 metais, tradicijas. Čia buvo kuriami ir projektuojami įvairių skaičiavimo mašinų ir periferinių įrenginių modeliai, ryšio sistemų ir skaičiavimo mašinų tinklų įrenginiai, šios technikos sisteminė ir taikomoji programinė įranga. Be to, buvo projektuojamos ir diegiamos įvairios automatizuotos valdymo ir projektavimo sistemos, technologinių procesų automatizavimo bei kitos sistemos. Instituto specializacija - informacijos technologijų ir telekomunikacijų sritys. Institutas vykdo taikomuosius tyrimus, projektuoja kompiuterines įmonių informacijos sistemas ir technologinių procesų valdymo sistemas, vykdo jų integravimą, projektuoja telekomunikacijų tinklus, išskirstytas duomenų bazes, programuoja INFORMIX, MS SQL Server, FoxPro, Visual FoxPro duomenų bazių valdymo sistemų pagalba, panaudodami modernias priemones kuria vartotojų interfeisus.
4. Viešoji įstaiga Ekonominės informacijos centras (steigėjas – Ūkio ministerija). Centro pagrindinė veiklos sritis - informacinių sistemų kūrimas, priežiūra ir vystymas, kompiuterinių tinklų (LAN) įrengimas, kompiuterinės ir sisteminės programinės įrangos įdiegimas ir priežiūra, informacijos apdorojimas ir pateikimas vartotojui. Pagrindiniai įstaigos klientai – Ūkio ministerija, Valstybinė augalų apsaugos tarnyba.
5. Viešoji įstaiga Statistikos centras (steigėjas – Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės). Pagrindinis klientas – Statistikos departamentas.

1.3 Ankstesni informatikos srities vertinimai (Computer Associates atlikto audito išvados)

1. Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos užsakyму, 2000 m. liepos – rugsėjo mėn. Computer Associates atliko e-Vyriausybės vertinimą. Šiam vertinimui vadovavo Computer Associates, be to dalyvavo Valstybinio informacinės technologijos instituto specialistai, Vilniaus Universiteto Ekonomikos fakulteto specialistai, Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos Informacijos ir informatikos specialistai. Vertinimas atliktas šiose srityse: IT infrastruktūra, integravimas, saugumas, projektai, valdymas.
2. Pateiktose išvadose IT srityje nurodyta, kad nėra IT strateginio plano, valstybės institucijos nenaudoja vieningos sistemos dokumentų ir projektų valdymui. Be to, nurodyta, kad nestandartizuotas kompiuterinės įrangos naudojimas, duomenų apsikeitimo procedūros tarp įstaigų. Daug informacijos, saugomos valstybės registruose yra netiksli ir sunkiai prieinama.
3. Pateiktose išvadose integracijos srityje pažymėtas žemas valstybės institucijų informacinių sistemų integravimo lygis ir tai, kad nėra standartizuotų metodų duomenų apsikeitimui. Kai kurie valstybės institucijose tvarkomi registrai dubliuojami ir nėra užtikrinimo, kad informacija juose vienoda. Tai mažina informacijos patikimumą.
4. Išvadose saugumo srityje nurodyta, kad informacijos apsauga yra silpna. Ypatingai silpna informacijos apsaugos kontrolė. Tarp pagrindinių priežasčių nurodyta finansavimo stoka

apsaugos reikmėms.

5. Projektų srityje pateikiama išvada, kad žemas finansinės ir veiklos kontrolės lygis nuo projekto inicijavimo iki užbaigimo. Trūksta projektų efektyvumo ir rezultatyvumo analizės.
6. Organizacinės struktūros ir IT iniciatyvų koordinavimas labai decentralizuotas, tai nepadedą efektyviam ir rezultatyviam IT vystymui. Dėl organizacinių struktūrų nebuvimo žlunga daug iniciatyvų.

2. VERTINIMO REZULTATAI

2.1 Informacinių sistemų kūrimo ir vystymo planavimas

2.1.1 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 06 05 nutarimu Nr. 649 patvirtintoje derybinėje pozicijoje “Telekomunikacijos ir informacijos technologijos” (19 derybinis skyrius) buvo numatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2000 metais patvirtins informacinės visuomenės plėtojimo strategiją.

2. Computer Associates 2000 m. atlikto e-Vyriausybės vertinimo išvadose nurodyta, kad vykdant valstybės informatikos projektus trūksta strateginio planavimo.
3. Tyrimo metu nustatyta, kad vykdomosios valdžios institucijos, kurdamos ir vystydamos informacinės sistemas neturėjo aiškios vizijos ir strateginio plėtros plano (išskyrus Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją bei Susisiekimo ministeriją, kurios turi informacinių sistemų vystymo strategijas).
4. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginis planas patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 08 10 nutarimu Nr. 984 “Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginio plano patvirtinimo”.
5. Už Informacinės visuomenės plėtros strateginio plano įgyvendinimą koordinavimą atsakingas Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Plane numatyti laukiami rezultatai bei priemonės jiems pasiekti.

IŠVADOS:

Iki 2001 m. antrosios pusės nebuvo patvirtintos vieningos valstybės informacinių sistemų kūrimo strategijos.

Vykdomosios valdžios institucijų vadovai nepakankamai dėmesio skiria informacinių sistemų kūrimo ir vystymo planavimui.

Nepakankamas dėmesys planavimui neigiamai įtakoja veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, taupumą, rezultatyvumą ir efektyvumą.

REKOMENDACIJOS:

Įpareigoti ministerijų, Vyriausybės įstaigų vadovus patvirtinti strateginius informacinių sistemų kūrimo ir vystymo planus, suderintus su Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginiu planu.

Užtikrinti efektyvias kontrolės priemones, kad Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginio plano tikslai būtų įvykdyti.

2.2 Informacinių sistemų kūrimo ir vystymo koordinavimas.

2.2.1 Valstybės institucijų veiklos koordinavimo vertinimas.

2.2.1.1 Tyrimo metu nustatyta, kad vykdomosios valdžios institucijos į informatikos reikalus koordinuojančią instituciją (Ryšių ir informatikos ministerija, Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos Informacijos ir informatikos departamentą) kreipdavosi tik iškilus tam tikroms problemoms (pvz. dėl Y2K problemos), kelios institucijos derino bei nustatyta tvarka registravo informacinių sistemų kūrimo ir įteisinimo dokumentaciją.

Dažniausiai pasitaikę veiklos koordinavimo būdai – ataskaitų siuntinėjimas, susirašinėjimas bei dalyvavimas įvairiuose posėdžiuose (ypač dėl projektų VIKT ir VADIS). Pastebėta ministerijų iniciatyva siūlant Vyriausybei valstybės informatikos srities problemų sprendimus, tačiau neaiškūs šių siūlymų likimas.

2. Koordinuojančios (Ryšių ir informatikos ministerija, Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerija, Vidaus reikalų ministerija) institucijos nepakankamai skyrė dėmesio, kad būtų efektyviai vykdomi teisės aktų, reglamentuojančių informacinių sistemų techninių užduočių, specifikacijų kūrimą, derinimą, informacinių sistemų registravimą (įteisinimą) bei pokyčių dokumentavimą, reikalavimai.
3. Lietuvos nacionalinėje informacinės visuomenės plėtros koncepcijos (patvirtinta Vyriausybės 2001 02 28 nutarimu Nr. 229) 3.5 punkte pripažįstama, kad informatikos darbai buvo tik simboliškai koordinuojami.
4. Nepaisant pripažintų trūkumų, Vidaus reikalų ministerijoje, kuriai nuo 2001 01 01 buvo perduotos informatikos srities darbų koordinavimo funkcijos, nei vienas realiai funkcijas galintis vykdyti struktūrinis padalinys ar įstaiga prie ministerijos iki 2001 06 29 nebuvo įgaliotas vykdyti koordinavimo funkcijas.

Pastebėjimas:

Vidaus reikalų ministerijos Informacinės politikos departamento veikla nuo 2001 01 01 iki 2001 06 28 buvo nepagrįsta galiojančiais nuostatais. Vidaus reikalų ministro 2001 06 28 įsakymu Nr. 355 “Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Informacinės politikos departamento nuostatų patvirtinimo” patvirtinti Vidaus reikalų ministerijos Informacinės politikos departamento nuostatai, kuriuose numatyta, kad svarbiausias departamento uždavinys yra dalyvauti formuojant bendrą valstybės informacinės politikos strategiją ir informacinę struktūrą, tenkinančias valstybės institucijų, ūkio subjektų bei gyventojų informatikos poreikius, prisidėti prie jų įgyvendinimo.

Informacinės visuomenės plėtros departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, įsteigtas 2001 02 26 ir panaikintas 2001 05 22, buvo realiai nefunkcionuojantis padalinys prie ministerijos.

Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (įsteigtas nuo 2001 07 01) nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 07 05 nutarimu Nr. 844 “Dėl Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatų patvirtinimo” tarp svarbiausių uždavinių numatyta dalyvauti formuojant valstybės informacijos technologijų ir telekomunikacijų kūrimo Lietuvos Respublikoje politiką ir koordinuoti jos įgyvendinimą.

2.2.2 Programa “Lietuva 2000”

2.2.2.1 Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 03 25 nutarimu Nr. 191 pradėta nacionalinės informacinės infrastruktūros sukūrimo ilgalaikė programa “Lietuva 2000”. Šios programos

užsakovo funkcijas pavesta vykdyti Ryšių ir informatikos ministerijai.

2. Tarptautinį konkursą laimėjus Prancūzijos firmai BULL, programos “Lietuva 2000” vykdymui 1993 m. VĮ Infostruktūra ir BULL S.A. tuometinės Ryšių ir informatikos ministerijos nurodymu įkūrė Lietuvos – Prancūzijos bendrą įmonę “Nerisena”, kuri pradėjo nacionalinės informacinės infrastruktūros projektavimo darbus. “Lietuva 2000” projekto pagrindu 1995 m. buvo parengta ir patvirtinta valstybinė ryšių ir informatikos programa.
3. 1998 m. panaikinta Ryšių ir informatikos ministerija, vykdžiusi programos užsakovo ir koordinatoriaus vaidmenį. Minėtos ministerijos vykdytos funkcijos buvo padalintos tarp trijų ministerijų, tai apsunokino informatikos projektų valdymą Lietuvoje.
4. Programa “Lietuva 2000” buvo sistematizuoto ir integruoto valstybės valdymo modelio kūrimo programa ryšių ir informatikos priemonėmis.
5. Programa “Lietuva 2000” neįvykdyta, atskirų institucijų informacinės sistemos veikia nesujungtos į bendrą visumą, nesukurta bendrai naudojamų registrų sistema.

2.2.3 Projektas “Valstybės biudžeto, apskaitos ir mokėjimų sistema”

2.2.3.1 Valstybės biudžeto, apskaitos ir mokėjimų sistema (VBAMS) pradėta kurti 1993 m. Projektą valdė ir finansavo Danijos Finansų ministerija.

2. 1998 09 16 VBAM sistema buvo perduota Lietuvos Respublikos finansų ministerijai.
3. VBAM sistema sukurta standartinės buhalterinės apskaitos programos NAVISION pagrindu.
4. Naudodamiesi VBAM sistema, įstaigų buhalteriai, kompiuteryje suformuoja paraišką Finansų ministerijai (pinigams į sąskaitą gauti arba atlikti mokėjimą tiekėjams). Ši paraiška kompiuteriniu tinklu perduodama Finansų ministerijos Iždo departamentui. Finansų ministerijai taip pat turi būti pateikta atspausdinta ir įstaigos vadovų pasirašyta popierinė paraiška. Tai pat popieriniai dokumentai lydi elektroninę Finansų ministerijos informaciją bankui apie mokėjimų pavedimus. Toks elektroninės sistemos veikimas reikalauja papildomų išlaidų popieriui, spausdintuvų ir kopijavimo aparatų įrangai.
5. Tyrimo metu nustatyta, kad VBAM sistemoje, kuri, kaip minėta, sukurta buhalterinės apskaitos programos NAVISION pagrindu, neišnaudojama galimybė NAVISION pagalba tvarkyti buhalterinę apskaitą biudžetinėse įstaigose. Tam trukdo sąskaitų plano skirtumai – biudžetinės įstaigos apskaitą tvarko pagal galiojantį sąskaitų planą, o kuriant VBAMS panaudotas sąskaitų planas, atitinkantis Tarptautinio valiutos fondo reikalavimus.

2.2.4 Projektas “Bendrojo pagalbos centro įsteigimas ir vienodo skubaus iškvietimo telefono numerio “112” įvedimas”

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 07 24 nutarime Nr. 814 numatyta, kad steigiant Bendrąjį pagalbos centrą dalyvauja Vidaus reikalų ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija bei Ryšių ir informatikos ministerija. Vidaus reikalų ministerijai pavesta koordinuoti bendrojo pagalbos centro įsteigimą ir jo veiklos organizavimą.
2. Atlikus tyrimą, nustatyta, kad projektas vykdomas be stabilios projekto valdymo struktūros, aiškaus funkcijų ir atsakomybės paskirstymo. Tokiu būdu neužtikrintas efektyvus projekto eigos koordinavimas. Už tai atsakinga Vidaus reikalų ministerija.
3. Neparengtas ir nepatvirtintas pagalbos centro steigimo ir materialinio aprūpinimo planas, už tai atsakingos Vidaus reikalų ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija bei Ryšių ir informatikos ministerija.
4. Projekto finansų, turto ir veiklos valdymas decentralizuotas, silpnai susietas su vykdytojų veikla. Tokiu būdu nesudarytos sąlygos šio projekto efektyviam finansų valdymui, veiklos

koordinavimui, projekto pažangos analizei. Be to, dalis lėšų, skirtų įrangos įsigijimui 1999 – 2000 m., panaudotos neefektyviai.

5. Projekto planavimas nepatenkinamas, vidaus kontrolė silpna, neužtikrintas projekto rezultatyvumas ir efektyvumas. Projektas vykdymo stadijoje, tačiau pažymėtina, kad Vidaus reikalų ministerija silpnai koordinuoja pagalbos centro įsteigimą ir jo veiklos organizavimą.

IŠVADOS:

Įgaliotos vykdomosios valdžios institucijos nepakankamai vykdė joms pavestas informatikos srities koordinavimo ir projektų valdymo funkcijas.

Vidaus reikalų ministerijos Informacinės politikos departamento nuostatuose, patvirtintuose 2001 06 28 ir Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatuose numatyti vienodi uždaviniai - dalyvauti formuojant valstybės informacinę politiką. Tokiu būdu neaiški valstybės informacinių sistemų valdymo struktūra, neaiškus atsakomybės paskirstymas.

Panaikinus Ryšių ir informatikos ministeriją, nebuvo užtikrintas efektyvus tolimesnis programos "Lietuva 2000" valdymas.

Projektas "Bendrojo pagalbos centro įsteigimas ir vienodo skubaus iškvietimo telefono numerio "112" įvedimas" vykdomas be stabilios projekto valdymo struktūros, aiškaus funkcijų ir atsakomybės paskirstymo. Tokiu būdu neužtikrintas efektyvus projekto eigos koordinavimas. Už tai atsakinga Vidaus reikalų ministerija.

VBAMS efektyvumą mažina tai, kad dėl teisės aktų nebuvimo neįgyvendintas Elektroninio parašo įstatymas. Kompiuterinės VBAM sistemos aptarnavimo išlaidos būtų mažesnės, jei elektroninė dokumentų versija būtų tvirtinama elektroniniu parašu ir jos neturėtų lydėti popierinės dokumentų kopijos. Be to, efektyvumą mažina tai, kad nepanaudojamos visos VBAM sistemos galimybės.

Esant nepakankamam koordinavimui atskirų institucijų veiksmai įgauna žinybinės, o ne integruotos veiklos požymius.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimais inicijuodama informatikos projektų kūrimą ir vykdymą nenustato asmeninės pareigūnų atsakomybės, nepakankamai dėmesio skiria kitiems kontrolės elementams. Tai neigiamai įtakoja lėšų naudojimo taupumą, rezultatyvumą ir efektyvumą.

REKOMENDACIJOS:

Užtikrinti, kad įgaliotos institucijos efektyviai vykdytų joms pavestas veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, koordinavimo funkcijas.

Nustatyti aiškia valstybės informacinių technologijų sektoriaus valdymo struktūrą, suteikti pakankamus įgaliojimus aukščiausiajai šio sektoriaus institucijai, kad informacinių sistemų kūrimas būtų efektyviai valdomas, koordinuojamas ir kontroliuojamas.

Peržiūrėti valstybės informacinių technologijų sektoriuje veikiančių institucijų ir jų struktūrinių padalinių nuostatuose numatytus uždavinius ir funkcijas bei priimti sprendimus, užtikrinančius, kad nebūtų uždavinių bei funkcijų dubliavimo bei neefektyvaus valstybės lėšų panaudojimo.

Nustatyti reikalavimus projektų kūrimui ir vykdymui planavimo, valdymo ir koordinavimo bei kontrolės

sirtyse.

Įpareigoti informatikos projektus vykdančių institucijų vadovus daugiau dėmesio skirti projektų valdymui, atskirų padalinių veiklos integracijai.

Nustatyti tvarką, pagal kurią atsakomybė už projektams skirtų lėšų panaudojimą, projektų valdymą bei rezultatus būtų asmeniškai deleguojama paskirtiems pareigūnams.

2.3 Informacinių sistemų kūrimo ir vystymo veiklos kontrolė

2.3.1 Institucijų veiklos kontrolė

2.3.1.1 Lietuvos Respublikos Vyriausybė įpareigojo ministerijas, departamentus ir kitas valstybines tarnybas, kuriančias valstybinės svarbios informacines sistemas bei duomenų bankus, nustatytą tvarką derinti su Ryšių ir informatikos ministerija vykdomus informatikos darbus, technines užduotis, sudaromas sutartis (Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai: 1992 12 15 Nr. 946 “Dėl nacionalinės informacinės infrastruktūros kūrimo darbų koordinavimo ir finansavimo tvarkos”; 1993 12 02 Nr. 898 “Dėl Valstybinės ryšių ir informatikos plėtojimo programos”).

2. Tyrime dalyvavusios institucijos savo informacines sistemas kūrė savarankiškai, išskyrus keletą institucijų. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija 1996 07 10 trišaliu bendradarbiavimo susitarimu tarp Ryšių ir informatikos ministerijos bei UAB “Sigmanta” dalyvavo KIS “Savivaldybė” komponento “Parama” kūrime. Finansų ministerija 1995 02 20 raštu Nr. 10-18/1340 informavo Ryšių ir informatikos ministeriją, kad kartu su Europos Sąjungos ir Danijos Finansų ministerijos ekspertais paruošta Iždo informacinės sistemos koncepcija bei pateikė kompiuterinės techninės bei programinės įrangos specifikaciją. Ryšių ir informatikos ministerija informavo, kad specifikacijose nurodyta technologinė įranga neprieštarauja Ryšių ir informatikos ministerijos rekomendacijoms.
3. Švietimo ir mokslo ministerijos IS “Mokykla” nuostatai ir projekto specifikacija 1999 08 10 buvo užregistruoti Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijoje. Taip pat minėtoje ministerijoje 1999 04 14 buvo užregistruoti Užsienio reikalų ministerijos Kompiuterizuotos informacinės sistemos nuostatai ir projekto specifikacija. Pažymėtina, kad ne visose tikrintose bei apklaustose institucijose turimų informacinių sistemų techninė bei teisinė dokumentacija parengta ir patvirtinta teisės aktų nustatyta tvarka.
4. Tyrimo metu nustatyta, kad informacinių sistemų kūrimo ir vystymo veiklos valdymo ir finansavimo funkcijas kiekviena institucija vykdė savarankiškai (išskyrus LIETUVA 2000, VADIS ir VBAMS projektus, kurių kūrimo finansavimas buvo centralizuotas).

2.3.2 Informacijos apsaugos priemonių taikymo kontrolė.

2.3.2.1 Valstybės registrų įstatyme (1996 08 13 Nr. I-1490) nurodyta, kad Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija – institucija kontroliuojanti valstybės registrų ir kitų valstybės informacinių sistemų duomenų apsaugą bei duomenų teikimo ir naudojimo teisėtumą.

2. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 09 04 nutarimu Nr. 952 patvirtintus Bendruosius duomenų apsaugos reikalavimus, duomenų valdytojai nustatytos formos ataskaitas apie naudojamą duomenų apsaugos priemones teikia Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai.
3. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija 1999 m. parengė ir išplatino Duomenų apsaugos reikalavimų nustatymo metodiką.

4. Tyrimo metu nustatyta, kad duomenų apsaugos priemonių planai ar atitinkami dokumentai neparengti Aplinkos ministerijoje, Kultūros ministerijoje, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje, Susisiekimo ministerijoje, Sveikatos apsaugos ministerijoje, Švietimo ir mokslo ministerijoje (rengiamas), Teisingumo ministerijoje, Užsienio reikalų ministerijoje (atskiro plano nėra, apsaugos priemonės numatytos informacinės sistemos projekte), Žemės ūkio ministerijoje (rengiamas).
5. Infrastruktūrinių duomenų apsaugos priemonių taikymo tyrimo keturiose vykdomosios valdžios institucijose metu nustatyta, kad visų jų informacinės sistemos (tiksliau jų gyvybiškai svarbi kompiuterinė bei programinė įranga serverių patalpose) veikia tik patenkinamomis sąlygomis. Tai įtakojo nepakankamas dėmesys patalpų įrengimui bei kitoms apsaugos priemonėms.
6. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija atlieka ne tik valstybės institucijų, bet ir privačių įstaigų, įmonių, organizacijų, kuriose yra tvarkomi asmens duomenys. Per 1997 m. – 2001 m. 8 mėn. minėta inspekcija atliko 17 tiesioginių tikrinimų (duomenų tvarkymo vietoje). Tikrinimų metu nustatomos duomenų tvarkymo ir apsaugos problemos.

IŠVADOS:

Daugumos tyrime dalyvavusių organizacijų vadovai neužtikrino, kad būtų laikomasi teisės aktų reikalavimų, nederino kuriamų informacinių sistemų techninių ir teisinių dokumentų su Vyriausybės įgaliota institucija.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos nepakankamai kontroliavo valstybinių organizacijų informacinių sistemų kūrimo procesus, techninės bei teisinės dokumentacijos tvarkymą.

Computer Associates 2000 m. atlikto audito išvadose nurodyta, kad informacijos apsauga yra silpna, ypatingai silpna informacijos apsaugos kontrolė. Lietuvos Respublikos Vyriausybė nepriėmė konkrečių sprendimų, kaip sugriežtinti informacijos apsaugos priemonių taikymo kontrolę.

Vidaus kontrolė informacinių sistemų kūrimo procesuose bei saugumo srityje nepakankama.

REKOMENDACIJOS:

Užtikrinti, kad ministerijų, Vyriausybės įstaigų bei kitų valstybinių organizacijų vadovai laikytųsi teisės aktų, reglamentuojančių informacinių sistemų kūrimą ir vystymą, reikalavimų.

Užtikrinti, kad atskirose institucijose kuriamų informacinių sistemų techniniai dokumentai būtų derinami su Vyriausybės įgaliota institucija, o sukurtos informacinės sistemos – užregistruotos teisės aktų nustatyta tvarka.

Daugiau dėmesio skirti informacijos apsaugos priemonių taikymui bei sugriežtinti šių priemonių taikymo kontrolę.

Numatyti ir įgyvendinti priemones informacinių sistemų kūrimo ir vystymo vidaus kontrolės stiprinimui.

2.4 Veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, vertinimas taupumo požiūriu

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, siekdama, kad sumažėtų nacionalinės informacinės sistemos sukūrimo bendrosios sąnaudos, 1992 12 15 nutarimu Nr. 946 “Dėl nacionalinės informacinės infrastruktūros kūrimo darbų koordinavimo ir finansavimo tvarkos” pavedė Ryšių ir informatikos ministerijai drauge su kitomis valstybinėmis institucijomis, kuriančiomis informacines sistemas,

integruojamas į nacionalinę informacinę infrastruktūrą, organizuoti techninės ir programinės įrangos įsigijimą konkurso būdu, sudaryti informacinių sistemų projektavimo ir įgyvendinimo sutartis.

2. Kompiuterinės bei programinės įrangos įsigijimo procedūras tyrime dalyvavusios institucijos vykdė savarankiškai, t.y. valstybės biudžeto lėšos buvo skiriamos atskirų institucijų poreikiams tenkinti, o ne integruotos valstybės informacinės sistemos kūrimui.
3. Projektui VADIS reikalinga kompiuterinė ir programinė įranga buvo išigyjama centralizuotai, tačiau keitėsi sistemą valdančios institucijos. Nuo 1996 m. iki 1998 m. į šį projektą investuota 2563,3 tūkst. Lt (1 lentelė).

1 lentelė

Metai	Sistemą valdanti institucija	Investicijos (tūkst. Lt)		Įvykdymas (%)
		Planas	Įvykdymas	
1996	Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerija	900,0	750,0	83,3
1997	Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija	1623,0	1618,3	99,7
1998	Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerija	531,0	195,0	36,7
Iš viso:		3054,0	2563,3	

Pastebėjimas: Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 11 27 nutarimu Nr. 1304 Ryšių ir informatikos ministerija paskirta VADIS valdytoja ir užsakove. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija turėjo perduoti Ryšių ir informatikos ministerijai visus su VADIS projektu susijusius dokumentus. Tuo pačiu nutarimu Ryšių ir informatikos ministerija įpareigota organizuoti kompiuterinės ir sisteminės programinės įrangos pirkimą už 1997 m. VADIS projektui skirtas lėšas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymu (1998 04 28 Nr. VIII-718) Ryšių ir informatikos ministerija buvo panaikinta. Informatikos srities funkcijos perduotos Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijai.

4. Valstybės institucijų kompiuterinis tinklas (VIKT) – vienas iš programos LIETUVA 2000 fragmentų. Šis tinklas buvo sukurtas nuo 1995 m. iki 2000 m. Tai atliko valstybės įmonė “Infostruktūra”. Minėtos įmonės direktoriaus pateiktais duomenimis, šio tinklo sukūrimui skirta 12577,0 tūkst. Lt (2 lentelė).

2 lentelė

Metai	1995	1996	1997	1998	1999	2000	Viso
Tūkst. Lt	1160,0	2145,9	3343,5	4017,7	693,0	1216,0	12576,1

Pastebėjimas: iš valstybės biudžeto VIKT plėtrai 1999 m. skirta 700,0 tūkst. Lt, panaudota 347,0 tūkst. Lt (49,5 %), 2000 m. skirta 650,0 tūkst. Lt, panaudota 647,0 tūkst. Lt (99,5 %).

5. Ryšių ir informatikos ministerijos vykdomai Informatikos plėtojimo programai 1995-1998 m. buvo panaudota 25885,2 tūkst. Lt (3 lentelė).

3 lentelė

		Planas	Įvykdymas	
1995	Ryšių ir informatikos ministerija	6081,0	5677,2	93,3
1996	Ryšių ir informatikos ministerija	6181,0	6151,7	99,5
1997	Ryšių ir informatikos ministerija	5838,0	5788,7	99,1
1998	Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerija	8728,0	8267,6	94,7
Iš viso:		26828,0	25885,2	

6. Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos vykdomiems informatikos projektams lėšos 1999 m. ir 2000 m. buvo skiriamos ne per vieną (Ryšių ir informatikos ministerija vykdė Informatikos plėtojimo programą), bet per atskiras programas (4 lentelė).

4 lentelė

Eil. nr.	Programos pavadinimas	1999 m. asignavimai (tūkst. Lt)		2000 m. asignavimai (tūkst. Lt)	
		Planas	Įvykdymas	Planas	Įvykdymas
1.	Administracinių vienetų ir gyvenamųjų vietovių ir gatvių valstybės registro informacinės sistemos plėtojimas ir eksploatavimas	434,0	325,5	407,0	407,0
2.	Informacinės visuomenės kūrimo Lietuvoje koordinavimas	1005,0	320,1	1000,0	689,7
3.	Lietuvos Respublikos administracinės informacinės sistemos projektavimas ir diegimas	554,0	297,2	350,0	224,7
4.	Apskričių viršininkų administracijų informacinės sistemos plėtojimas ir įgyvendinimas	800,0	406,0	874,0	874,2
5.	Integralios valstybės registrų sistemos plėtra, valstybės bendros informacijos sistemos kūrimas	316,0	24,8	500,0	137,2
6.	Integruotų geoinformacinių sistemų kūrimas	420,0	262,8	400,0	174,3
7.	Baltijos valstybių bendros informacinės infrastruktūros kūrimas pagal ES analogus (IDA, TEN, ERI, Šengeno ir pan. sistemas), įgyvendinant Baltijos Ministrų Tarybos sprendimus.	500,0	83,4	96,0	47,7
	Iš viso:	4029,0	1719,8	3627,0	2554,8

Pastebėjimas: 2000 m. panaudota didesnė planuotų valstybės biudžeto lėšų dalis – 1999 m. panaudota 43 % planuotų lėšų, 2000 m. – 70 % planuotų lėšų.

7. Vidaus reikalų ministerijai 2001 m. valstybės informatikos darbams vykdyti Valstybės investicijų programoje 2001 m. numatytos lėšos (5 lentelė).

5 lentelė

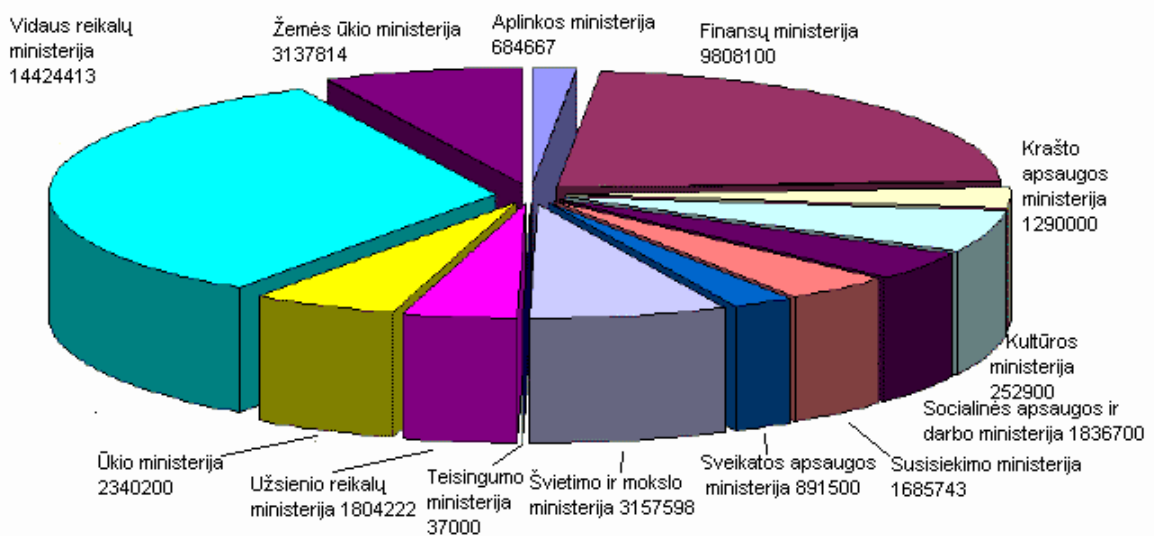
Eil. nr.	Programos pavadinimas	Numatyta 2001 m. (tūkst. Lt)
1.	Gyventojų registro kūrimas	2600,0
2.	Valstybinių institucijų kompiuterių tinklo plėtra ir tolesnė integracija į internetą	1000,0
3.	Kadastrų ir registrų jungimas geoinformacinių sistemų principais	1000,0
4.	Valstybinių institucijų programinės įrangos licencijavimas	1000,0
5.	Šengeno informacinės sistemos sukūrimas	200,0
	Iš viso	5800,0

Pastebėjimas: Lietuvos Respublikos 2001 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetu

investicijų 2001-2003 metų programa (pagal investavimo sritis)” nurodyta, kad informatikos sričiai 2001 metais iš viso skiriama 76216 tūkst. Lt investicijų.

Investicijos į informacines technologijas ministerijose (Lt)

1 diagrama

PASTABA: Į Finansų ministerijos investicijas įtrauktos investicijos į Valstybės biudžeto, apskaitos ir mokėjimų sistemą. Į Vidaus reikalų ministerijos investicijas įtrauktos visos idaus reikalų sistemos investicijos

8. Tyrime dalyvavusių institucijų pateiktais duomenis per 1997 – 2000 m. į šių institucijų informacines sistemas investuota 43626957 Lt (1 diagrama, duomenys iš 1 priedo).

Pastebėjimas: Lietuvoje nėra institucijos, kuri būtų surinkusi tikslią informaciją apie valstybės institucijų, įstaigų išleistas lėšas kompiuterinės, programinės įrangos bei paslaugų pirkimui.

9. Investicijų pasiskirstymas į ministerijose kuriamų informacinių sistemų kompiuterinę, programinę įrangą bei paslaugas pateiktas 2 diagramoje (2 priedas).
10. Tyrime dalyvavusių valstybės institucijų informacinių sistemų kūrimas ir vystymas finansuojamas iš įvairių šaltinių: įvairių valstybės biudžeto programų, valstybės investicijų programos, Europos Sąjungos ir kitų tarptautinių fondų bei paramos organizacijų.
11. Tyrimo metu nustatyta, kad Ūkio ministerijos ir Statistikos departamento informacines sistemas aptarnauja šių institucijų įsteigtos viešosios įstaigos. Šiose institucijose nėra informacinių technologijų padalinių. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais leidžiama paslaugas pirkti iš vienintelio šaltinio – minėtų viešųjų įstaigų. Už paslaugas atsiskaitoma sutartyse numatytais sąlygomis, neviršijant Vyriausybės nutarimuose nurodytų sumų.

IŠVADOS:

Ryšių ir informatikos ministerija nesugebėjo efektyviai koordinuoti valstybinių organizacijų informacinių sistemų kūrimo bei, centralizuotai perkant reikiamą įrangą, sumažinti valstybės išlaidas kuriamoms informacinėms sistemoms.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 12 15 nutarime Nr. 946 nebuvo numatytos pakankamos

priemonės bei numatyta asmeninė pareigūnų atsakomybė už minėtame nutarime nurodytų pavedimų įvykdymą.

Paslaugų pirkimas iš vienintelio šaltinio neužtikrina taupaus lėšų panaudojimo, nes darbų apimtys ir apmokėjimas nustatomas susitarimo pagrindu. Pažymėtina, kad teisės aktai nereglamentuoja informacinių paslaugų įkainių.

Valstybės institucijoms centralizuotai (apjungus kelių įstaigų poreikius) perkant kompiuterius, programinę įrangą bei paslaugas galima sutaupyti, nes, perkant daugiau, gaunama nuolaida.

REKOMENDACIJOS:

Nustatyti reikalavimus bei procedūras kompiuterinės, programinės įrangos bei susijusių paslaugų pirkimui. Įvertinti tam tikro lygio pirkimų centralizavimo galimybę bei įvairias finansavimo galimybes (lizingas, nuoma, kt.).

Numatyti papildomas priemones (reikalavimus), kad būtų užtikrintas taupus lėšų panaudojimas pirkimų iš vienintelio šaltinio atvejais.

Vyriausybės įgaliotai institucijai suteikti pakankamus įgaliojimus, užtikrinančius tikslios ir savalaikės informacijos apie valstybės įstaigose naudojamas lėšas informacinių sistemų kūrimui, vystymui, aptarnavimui, gavimą.

2.5 Veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, vertinimas rezultatyvumo požiūriu

1. Lietuvos Respublikos valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro 1999 01 25 įsakymu Nr. 7 patvirtinta Valstybės ir vietos savivaldos informacinių sistemų įteisinimo tvarka, kurios 1 p. numatyta, kad ši tvarka netaikoma informacinėms sistemoms, kuriose tvarkomis duomenys yra valstybės ar tarnybinė paslaptis. Tokiu būdu padaryta minėtos tvarkos taikymo išimtis, tačiau nereglamentuota, kaip turi būti įteisintos informacinės sistemos, kurioms ši tvarka netaikoma.
2. Vertinimą rezultatyvumo požiūriu sunkina tai, kad iki 2001 m. rugpjūčio mėn. nebuvo strateginio informacinių sistemų kūrimo ir vystymo planavimo valstybės mastu, be to, beveik visos tyrime dalyvavusios organizacijos neturėjo parengtų ir patvirtintų informacinių sistemų vystymo ilgalaikių planų, kuriuose būtų numatyti tikslai, atsakingi vykdytojai, vystymo etapai bei kitos priemonės tikslams pasiekti.
3. Anksčiau minėti informatikos srities projektai (Lietuva 2000, VADIS, Bendrojo pagalbos centro įsteigimas ir vienodo skubaus iškvietimo telefono numerio "112" įvedimas) turi panašių neigiamų bruožų – nesukurtos stabilios projektų valdymo struktūros, neužtikrintas savalaikis finansavimas, nenumatyta asmeninė pareigūnų atsakomybė už lėšų panaudojimą ir rezultatus. Tai tiesiogiai neigiamai įtakoja projektų nereizultatyvumą (programa Lietuva 2000 nevykdoma, projektas VADIS sustabdytas, projekto "Bendrojo pagalbos centro įsteigimas ir vienodo skubaus iškvietimo telefono numerio "112" įvedimas" finansų, turto ir veiklos valdymas decentralizuotas, silpnai susietas su vykdytojų veikla, be to, dalis lėšų, skirtų įrangos įsigijimui 1999 – 2000 m., panaudotos neefektyviai (dalis nupirktos įrangos stovi nenaudojama).
4. Tyrimo metu nustatyta, kad valstybės sienos apsaugos tarnybos informacinės sistemos kūrimui iki 2000 06 30 pervestos visos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 12 19 nutarimu Nr. 1444 "Dėl valstybės vardu gaunamos paskolos iš Vokietijos banko "Kreditanstalt für Wiederaufbau" skirtos paskolos lėšos - 34.407.376,18 Lt (pirminiame materialinės techninės bazės kūrimo plane, kuriam Lietuvos Respublikos Vyriausybė pritarė 1995 08 04 nutarimu Nr. 1096, buvo numatyta

skirti 18.004.000,0 Lt). Pažymėtina, kad sistema įdiegta nepilnai, t.y. 87 Valstybės sienos apsaugos struktūrinuose vienetuose. Sistema dar neįdiegta 16 padalinių vykdančių pasienio kontrolę bei 19 supaprastintų pasienio kontrolės punktų, dirbančių ne visą parą.

5. Tyrimo metu nustatyta, kad vykdomosios valdžios institucijos silpnai bendradarbiauja kurdamos informacinės sistemos, tokiu būdu jų kūrimo procesas nukreiptas į institucijos vidaus, o ne į valstybės ir visuomenės poreikius.
6. Tyrimo metu nustatyta, kad organizacijos labai mažai dėmesio skiria vidinei informacinių sistemų rezultatyvumo analizei. Be grįžtamojo ryšio vykdomi procesai neužtikrina efektyvios vidaus kontrolės bei padidina nepastebėtų klaidų ar nukrypimų tikimybę.
7. Tyrimo metu nustatyta, kad Valstybės institucijų kompiuterinis tinklas (tinklo veikimą administruoja valstybės įmonė “Infostruktūra”) nepatenkina vartotojų (valstybės institucijų) poreikių duomenų apsaugos, duomenų perdavimo spartos požiūriais, todėl dalis valstybinių institucijų naudojami kitais duomenų perdavimo tinklais. Prie VIKT tinklo skirtinėmis ryšio linijomis prijungta apie 450 abonentų (vietinių tinklų), virš 3000 vartotojų prisijungimui prie tinklo naudojami komutuojamomis telefono linijomis.
8. Finansų ministerija ryšiui su biudžetinėmis įstaigomis palaikyti naudojami Omnitel duomenų perdavimo tinklo paslaugomis, Vidaus reikalų ministerija turi sukūrusi savo žinybinį duomenų perdavimo tinklą, Mokslo ir studijų departamento prie Švietimo ir mokslo ministerijos kuriama informacinė sistema naudoja Lietuvos mokslo ir studijų kompiuterių tinklo LITNET teikiamas paslaugas.

IŠVADOS:

Nepakankamas valstybės institucijų bendradarbiavimas kuriant informacines sistemas neužtikrina integruotai veikiančios valstybės informacinės sistemos kūrimo.

Informatikos projektų kūrimo ir vykdymo procese nebuvo sukurta efektyvi kontrolės sistema. Tai tiesiogiai neigiamai įtakoja projektų rezultatyvumą.

Vykdomame projekte “Bendrojo pagalbos centro įsteigimas ir vienodo skubaus iškvietimo telefono numerio “112” įvedimas” galima pastebėti kartojamas neįvykdytų ar sustabdytų projektų klaidas, kurios gali neigiamai įtakoti rezultatyvumą – veiklos decentralizavimas, nepakankamas dėmesys valdymui, vidinės analizės stoka, silpna vidaus kontrolės sistema ir asmeninės pareigūnų atsakomybės nebuvimas.

Valstybės institucijų kompiuterinis tinklas nepilnai tenkina valstybės institucijų poreikius.

Tyrime dalyvavusių institucijų vadovai nepakankamai dėmesio skiria vidinei veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, rezultatyvumo analizei. Tai neužtikrina efektyvios vidaus kontrolės sistemos funkcionavimo.

REKOMENDACIJOS:

Įpareigoti ministerijas, Vyriausybės įstaigas bei kitas valstybines organizacijas aktyviau bendradarbiauti siekiant sukurti integruotai veikiančią valstybės informacinę sistemą.

Numatyti ir įgyvendinti priemones (įskaitant asmeninės atsakomybės delegavimą pareigūnams), griežtinančias lėšų panaudojimo rezultatyvumo kontrolę.

Daugiau dėmesio skirti vidinei veiklos (projektų eigos) rezultatyvumo analizei.

2.6 Veiklos, kuriant ir diegiant informacines sistemas, vertinimas efektyvumo požiūriu

1. Tyrimo metu nustatyta, kad informacinės sistemos buvo kuriamos be aiškaus planavimo, nesilaikant teisės aktuose numatytų procedūrų, todėl naudojamos skirtingos technologijos (pavyzdžiui, Ūkio ministerijoje veikia skirtingų technologijų Ethernet ir Token Ring potinkliai). Tokie skirtumai apsunkina informacijos apsikeitimą organizacijos viduje, mažina informacinių sistemų efektyvumą.
2. Valstybės lėšos skiriamos valstybinių institucijų kompiuterinio tinklo (VIKT) vystymui bei kiekvienai valstybinei institucijai – sumokėti už kompiuterinių tinklų naudojimą. Dėl nepakankamai išvystyto VIK tinklo, dalis institucijų naudojami kitais kompiuteriniais tinklais (Omnitel, Litnet, VRM žinybinis tinklas, Lietuvos Telekomo tinklas). Toks valstybės lėšų naudojimas neužtikrina maksimalaus efektyvumo.
3. Tyrimo metu nustatyta, kad duomenų apsikeitimo efektyvumą mažina vieningo, greito ir saugaus valstybinių institucijų tinklo kuriuo galėtų naudotis visos valstybinės institucijos, nebuvimas.
4. Tyrimo metu nustatyta, kad atskirose institucijose sukurtų informacinių sistemų efektyvumą mažina tai, kad jos tarpusavyje nėra integruotos, silpnai išvystytas elektroninis apsikeitimas duomenimis, nes tam trūksta teisinio reglamentavimo ir infrastruktūros.
5. Tyrimo metu nustatyta, kad informacinių sistemų įdiegimas didina organizacijų veiklos efektyvumą, nes pagreitina informacijos gavimą, apdorojimą, apsikeitimą, padeda stiprinti vidaus kontrolę.
6. Dauguma tyrime dalyvavusių institucijų svarbiausia problema informacinių sistemų kūrimo ir vystymo procese nurodė lėšų trūkumą ir vėluojantį finansavimą. Tokiu būdu neužtikrinamas savalaikis kompiuterinės technikos, programinės įrangos įsigijimas bei atnaujinimas (tame tarpe ir pritraukiant Europos Sąjungos fondų lėšas).
7. Decentralizuotas kompiuterinės bei programinės įrangos įsigijimas neužtikrina maksimalaus rezultato su minimaliomis išlaidomis, nes įsigyjant didesnius kiekius, galima gauti didesnes nuolaidas.

IŠVADOS:

Computer Associates atlikto audito išvadose nurodyta, kad nestandartizuotas kompiuterinės įrangos naudojimas, duomenų apsikeitimo procedūros tarp įstaigų. Iki 2001 m. rugpjūčio mėn. situacija iš esmės nepakito, t.y. nepatvirtinti naudojamos kompiuterinės ir programinės įrangos naudojimo bei duomenų apsikeitimo standartai. Tai neigiamai įtakoja informacijos patikimumą bei informacinių sistemų bendrąjį efektyvumą.

Informacinių sistemų efektyvumą mažina žemas integracijos lygis, nepakankamas teisinis reglamentavimas bei neišvystyta infrastruktūra.

Valstybės informacinių sistemų efektyvumą neigiamai įtakoja nepakankamas dėmesys informacinių sistemų kūrimo ir vystymo planavimui, projektų valdymui, koordinavimui, centralizuotam įrangos įsigijimui.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė po 2000 m. atlikto Computer Associates audito išvadų bei rekomendacijų skiria nepakankamai dėmesio konkrečių sprendimų, kurie iš esmės pagerintų informacinių sistemų kūrimo ir vystymo planavimą, valdymą, koordinavimą, kontrolę, priėmimui.

REKOMENDACIJOS:

Reglamentuoti informacijos mainus tarp valstybės institucijų bei nustatyti atsiskaitymo už teikiamą

informaciją tvarką.

Daugiau dėmesio skirti vykdomų informatikos projektų vidaus kontrolės stiprinimui, pareigūnų asmeninės atsakomybės nustatymui.

Numatyti ir įgyvendinti priemonės, užtikrinančias, kad vykdomi ir kuriami informatikos projektai būtų suderinti su Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginio plano nuostatomis.

Kontrolės ir veiklos audito skyriaus kontrolierius Rimantas Bruzgulis

Investicijos į informacines technologijas ministerijose (Lt) 1 priedas
6 lentelė

Institucija	1997	1998	1999	2000	Iš viso
Aplinkos ministerija					
Kompiuterinė technika	*	406576	134213	83965	624754
Programinė įranga	*	43453	3274	13186	59913
Paslaugos	*	*	*	*	
Iš viso		450029	137487	97151	684667
Finansų ministerija					
Kompiuterinė technika	1040000	820900	316900*		2177800
Programinė įranga	38100	79300	28200	19500	165100
VBAMS				7465200	7465200
Paslaugos	*	*		(1995-2000)	
Iš viso	1078100	900200	345100	7484700	9808100
Krašto apsaugos ministerija					
Kompiuterinė technika	*	*	*	*	1107000
Programinė įranga	*	*	*	*	183000
Paslaugos	*	*	*	*	*
Iš viso					1290000
Kultūros ministerija					
Kompiuterinė technika	4000	2484000	13000*		2501000
Programinė įranga	1000		12000*		13000
Paslaugos	*	*	*	15000	15000
Iš viso					2529000
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija					
Kompiuterinė technika	102000	232200	106300	39500	480000
Programinė įranga	105000	54500	45900	90400	295800
Paslaugos	165000	310500	276000	309400	1060900
Iš viso	372000	597200	428200	439300	1836700
Susisiekimo ministerija					
Kompiuterinė technika	104503	1120357	86376	70019	1381255
Programinė įranga	8332	64736	13387	11726	98181
Paslaugos	30559	55310	82857	37581	206307
Iš viso	143394	1240403	182620	119326	1685743
Sveikatos apsaugos ministerija					
Kompiuterinė technika	*	*	*	*	840000
Programinė įranga	*	*	*	*	26500
Paslaugos	*	*	*	*	25000
Iš viso					891500
Švietimo ir mokslo ministerija					
Kompiuterinė technika	*	1050000*		579000	1629000
Programinė įranga	*	941000*		421000	1362000
Paslaugos	*	*	*	*	166598

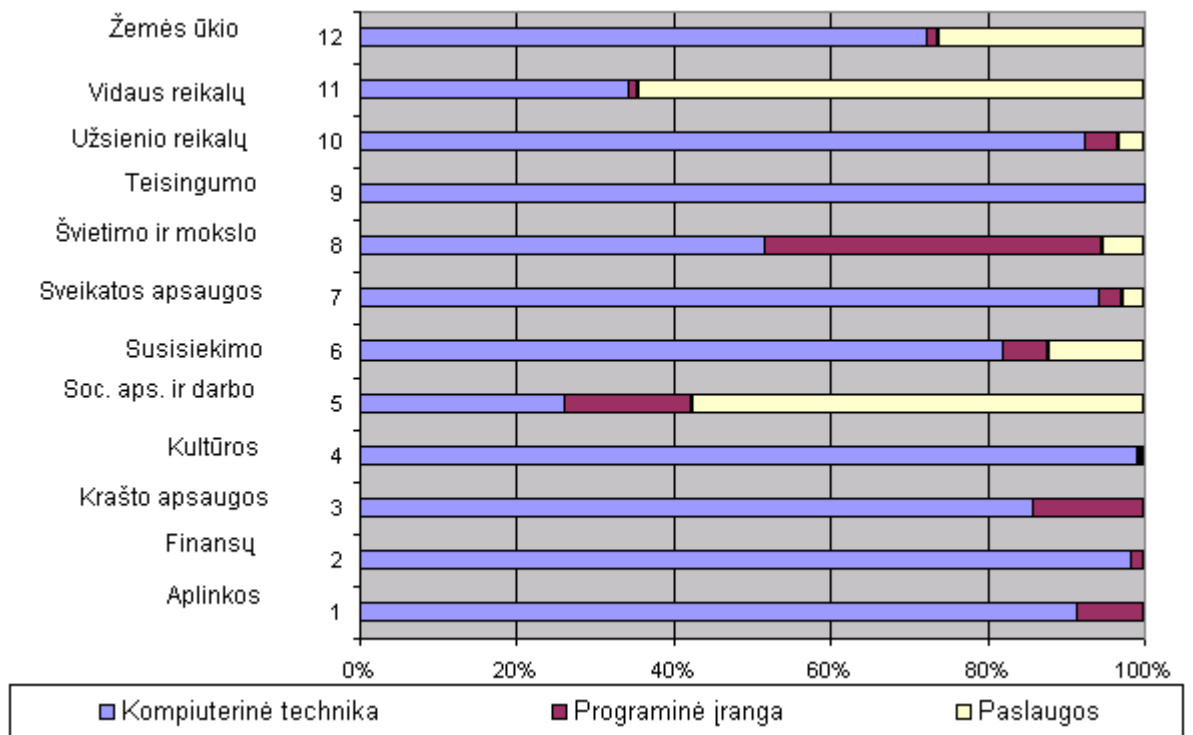
Iš viso		1991000		1000000	3157598
Teisingumo ministerija					
Kompiuterinė technika	*	*	37000	*	37000
Programinė įranga	*	*	*	*	
Paslaugos	*	*	*	*	
Iš viso					37000
Užsienio reikalų ministerija					
Kompiuterinė technika	866972	330730	247607	220679	1665988
Programinė įranga	*	68361	11259	*	79620
Paslaugos	17936	14160	11800	14718	58614
Iš viso	884908	413251	270666	235397	1804222
Ūkio ministerija					
Kompiuterinė technika	214200	421200	80900	80700	797000
Programinė įranga	25300	4900*		2200	32400
Paslaugos	*	489800	494000	527000	1510800
Iš viso	239500	915900	574900	609900	2340200
Vidaus reikalų ministerija					
Kompiuterinė ir programinė įranga	4225031	3122208	2207414	3313883	12868536
Paslaugos	133456	534528	417311	470582	1555877
Iš viso	4358487	3656736	2624725	3784465	14424413
Žemės ūkio ministerija					
Kompiuterinė technika	80033	1697357	842177	92457	2712024
Programinė įranga	1615	6433	16724*		24772
Paslaugos	32753	57168	66244	244853	401018
Iš viso	114401	1760958	925145	337310	3137814
Iš viso ministerijose:					43626957
PASTABOS : * - lėšų neskirta arba duomenys nepateikti					
Vidaus reikalų ministerijos investicijos į kompiuterinę ir programinę įrangą pateikiamos kartu.					
Sudarė:					
Valstybės kontrolės kontrolierius Rimantas Bruzgulis			Rimantas Bruzgulis		

Investicijų į kompiuterinę, programinę techniką bei paslaugas pasiskirstymas ministerijose

2 priedas

2

diagrama

PASTABA : Vidaus reikalų ministerijos investicijos į kompiuterinę bei programinę įrangą pateikiamos kartu

